

naše vezi

MAREC 2007

INTERNA IZDAJA, št. 30

UREDNIŠTVO ZDVIS, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

Na pomladni dan, pojdimo na plan!

*Gibajmo se smelo, telo bo veselo
in duša spočila se bo.*

naše vezi

VSEBINA 30. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 Posebni socialni programi – del redne dejavnosti invalidskih društev
- 4 Usklajevanje odmerne osnove invalidnin
- 5 Dopolnilno zdravstveno zavarovanje
- 5 Napoved aktivnosti društev

kaj dela vaše društvo

- 6 Društvo vojnih invalidov Ljubljana
- 8 Društvo civilnih invalidov vojn Primorske

iz naših društev

- 10 Občni zbor DVI Maribor
- 10 Primorski VI v Domu starejših občanov
- 11 Občni zbor DVI Domžale
- 11 Kar 30 let aktivnosti
- 12 Dan žena v DIVLJ
- 13 Civilni invalidi za ljubljanske starostnike
- 14 O knjigi Rudija Roglja – Na obronkih Bele krajine

v premislek

- 15 Ivan Jan: Delo je življenje

naše zgodbe

- 16 Za hip se je ustavil čas
- 17 Zmagovalka bom

šport

- 18 S hojo proti spomladanski utrujenosti

obveščamo

križanka

Fotografija na naslovnici: Iz Office Clipart
Besedilo: Aleksandra K-Kovač

IZDAJATELJA:
**Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije**

UREDNIŠTVO:
**ZDVI SLOVENIJE, Hacquetova 4,
1000 Ljubljana, tel.: 01 300 69 60**

GLAVNA UREDNICA:
Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:
**Jože Romšak, Vladimir Pegan,
Ivanka Strnad, Zdravko Zore**

TISK: ITAGRAF d.o.o. Ljubljana

DRAGE ČLANICE, DRAGI ČLANI, BRALKE IN BRALCI NAŠIH VEZI!

Iztekle se je dveletno mandatno obdobje, v katerem je bila za redno izhajanje vašega časopisa odgovorna ZDCIVS. Njeno mesto je za naslednji dve leti prevzela ZDVIS. Na seji sveta Naših vezi je bilo odločeno, da se uredniškemu odboru podaljša mandat, zato se bomo še naprej, štirikrat letno redno srečevali. Svet je bil zadovoljen z delom uredniškega odbora, skupaj pa smo poskušali najti pot, kako narediti vaš časopis še boljši, in sicer v skladu s poslanstvom društev, ki se preko izvajanja posebnih socialnih programov trudijo izboljšati kakovost življenja svojih članov, invalidov. In prav tukaj se nahaja kavelj. Naj vam zaupam zgodbo. Pred kratkim sem bila povabljen na sejo enega izmed društev, na kateri so v luči časa občnih zborov, razpravljali in poročali o izvedbi posebnih socialnih programov. Pa se dvigne ena roka in član društva nekoliko boječe vpraša: »Pa kaj so ti posebni socialni programi? Zakaj jaz ne morem dobiti socialne pomoči?«. Da sem bila presenečena nad vprašanjem je blago rečeno, a ko sem se pogovarjala z nekaterimi vodilnimi v društvih (vojaških in civilnih), so mi neradi pritrdili, da je res tako, da mnogi člani ne vedo, kaj, kdo, kako in pod katerimi pogoji so lahko udeleženi v posebnih socialnih programih, pa čeprav so le-ti bistveni del aktivnosti društev. Zato objavljamo razmišljanje predsednika ZDVIS Ivana Pivka, ki zelo natančno razloži, zakaj pravzaprav sploh gre. Preberite, kaj so posebni socialni programi, in kakšne so dolžnosti društev. Izvedeli boste, kakšne so vaše pravice in možnosti. V naslednjih številkah bomo posamezne programe vzeli pod lupo in vam natančno povedali, kdo in ob kakšnih pogojih jih lahko koristi. V luči nezadostne informiranosti članov bomo pod mikroskop vzeli tudi društva in vam podrobno predstavili, kaj pravzaprav počnejo. Tako bomo poskušali ugotoviti, ali je res, da se nekatera preveč ukvarjajo z birokracijo, druga pa neprestano hodijo po izletih. Pa še eno novost uvajamo. Ponovno bomo uvedli rubriko o napovedih aktivnosti zvez in društev. Tako lahko člani že nekaj mesecev vnaprej zveste, kaj za vas pripravljajo društva. V tej številki objavljamo napoved aktivnosti Društev civilnih invalidov vojn, medtem ko se vojaški invalidi niso odzvali na naš poziv. Vzroka za to ne poznamo, morda pa so odšli na trimesečne počitnice? Člani lahko v rubriki npr. izveste, za kateri mesec se pripravlja ekskurzija, kdaj so predavanja in kateri dan lahko greste kegljat. Zanimiv primer je MDCIV Novo mesto, ki otvoritev klubskih prostorov z računalnikom, pikadom, šahom in televizijo napoveduje že od decembra 2005. Upajmo, da jim bo to aprila končno le uspelo storiti, in da nam bodo o zadovoljstvu članov napisali kakšno vrstico in poslali fotografijo. O DVI Ljubljana obširno pišemo v novi rubriki Kaj dela vaše društvo. Podrobno predstavljamo tudi DCIV Primorske, ki se je kljub kratkemu roku odzvalo na naš klic.

Vabimo vas, da se nam oglasite s pripombami in pohvalami, željami in predlogi, pa tudi vašimi prispevki. Vedite, da se trudimo objaviti vse prispevke, ki se tičejo življenja invalidov, vendar pa jih lahko na 20 strani stlačimo le omejeno število. Zato je potrebno včasih kak prispevek tudi skrajšati, česar pa nikoli ne storim na škodo vsebine. Tisti, ki ste bili zaradi krajšanja nekoliko užaljeni, vedite, da namen krajšanja ni omalovaževanje avtorja, ampak je to storjeno vedno v luči koristi bralca. Pisci prispevkov morate imeti pred očmi vedno le tiste, za katere pišete. Vedite, da novinarji pišemo za druge, in nikoli zase. Zato se opravičujemo DVI Primorske, ki je svojemu zaslužnemu in aktivnemu članu posvetilo prispevek ob njegovi 80-letnici. Dragi Marjan Grosar, vaše društvo in tudi uredniški odbor vam ob jubileju iskreno čestitamo.

Pravzaprav vas moram pohvaliti, dragi pisce, saj so prispevki, ki jih pošiljate vedno bolj kakovostni. Zato vas vabim, pišite še naprej, saj človek tudi tako ohranja bister um in uri spomin. To pa je lahko že vsebina posebnega socialnega programa in tema za naslednjo številko. Uživate v branju.

Aleksandra K-Kovač
urednica

POSEBNI SOCIALNI PROGRAMI – DEL REDNE DEJAVNOSTI INVALIDSKIH ORGANIZACIJ

Razmišljanje o nekaterih aktualnih vprašanjih

V društvih vojnih invalidov in v organih ZDVIS največ pozornosti in denarja namenimo načrtovanju in izvajanju posebnih socialnih programov in storitev za invalide, v našem primeru za vojaške oziroma vojne invalide. Izvršni odbor in strokovna služba Zveze vsako leto pripravita posvet ali seminar, na katerem udeleženci razpravljajo o aktualnih vprašanjih načrtovanja, izvajanja in vrednotenja posebnih socialnih (manj drugih) programov. Posebni socialni programi so v ospredju razprav v društvih vojnih invalidov, prvo mesto pa zasedajo tudi v poročilih o delu in dejavnosti organov Zveze in društev. Iz vsebine razprav in pogovorov o tej temi se poraja vtis, da se pogovarjamo o nekakšnem fetišu, ne pa o živi, vsakdanji redni dejavnosti društev in Zveze vojnih invalidov, s katero (med drugimi) naša združenja uresničujejo cilje in naloge, skratka poslanstvo, ki so si ga zadala ob svoji ustanovitvi ter jih zapisala v Statut in Programske usmeritve za svoje delovanje.

Če niso fetiš, kaj potem takem posebni socialni programi so?

Posebni socialni programi se od drugih programov in aktivnosti, ki jih društva vojnih invalidov in organi Zveze izvajajo v okviru letnega ali srednjeročnega programa dela, razlikujejo po vsebini in po načinu financiranja. Vsebujejo skupek (večje ali manjše število) storitev, ki se izvajajo za vojne invalide, z namenom pomagati jim, da lažje premagujejo ali vsaj lažje prenašajo težave, ki jih povzroča invalidnost, ki je čestokrat povezana s starostjo in zdravstvenimi (bolezenskimi) težavami. Drugi namen izvajanja teh programov je usposabljanje invalidov za čim bolj neodvisno življenje, njihovo zaposlovanje in vključevanje v družbene, društvene in druge dejavnosti.

Če odštejemo zagovarjanje pravic vojnih invalidov in drugih upravičencev po Zakonu o vojnih invalidih, je namen izvajanja posebnih socialnih programov enak namenu ustanovitve in delovanja društev vojnih invalidov in Zveze, v katero so povezana.

Programi socialno humanitarnega pomena, ki jih izvajajo društva vojnih invalidov (in druge invalidske organizacije), in ki se sofinancirajo s sredstvi Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (Fundacija FIHO), so poimenovani **posebni socialni programi zato, da bi se, po imenu in po upravičenosti do storitev, razlikovali od socialnih programov, ki jih izvajajo**

državni organi oziroma pooblaščen socialne ustanove, v katere se upravičenci vključujejo, ko izpolnijo pogoje, ki jih določa zakon.

Društva vojnih invalidov samostojno načrtujejo programe svoje dejavnosti, vendar so dolžna izvajati vsaj enega od posebnih socialnih programov, ki jih na načelni ravni določa Zakon o invalidskih organizacijah. To je eden od pogojev, ki jih navedeni zakon določa za pridobitev statusa invalidske organizacije. Za društva je to zelo pomembno. Status invalidske organizacije jim daje možnost za pridobivanje sredstev za njihovo redno dejavnost iz javnih virov (Fundacija FIHO in dr.).

Društva sama odločajo oziroma izbirajo posebne socialne programe, ki jih bodo izvajala. Pri tem so dolžna upoštevati dejanske potrebe vojnih invalidov, ki so njihovi redni člani, in programe tudi finančno ovrednotiti. S finančno ovrednotenimi programi, ki morajo biti izdelani skladno s pogoji in merili, ki so določeni v razpisih, se prijavljajo na razpise za sofinanciranje dejavnosti invalidskih organizacij, ki jih vsako leto objavlja Fundacija FIHO in drugi upravljalci javnih sredstev.

Drugače povedano, društvom vojnih invalidov nihče ne narekuje, še manj pa vsiljuje, da morajo izvajati posebne socialne programe oziroma, katere programe bodo izvajala. Za izvajanje teh programov se odločajo sama, skladno s poslanstvom, ki ga imajo in skladno s potrebami in zahtevami svojih članov - vojnih invalidov.

V pričujočem razmišljanju je o namenu posebnih socialnih programov nekaj že napisano. Storitve, ki se z izvajanjem programov zagotavljajo so namenjene invalidom, v našem primeru vojnim oziroma vojaškim invalidom. To pa ne pomeni, da je posamezni program vselej namenjen vsem invalidom, ki so redni člani društev. Večina posebnih socialnih programov je namenjena ciljnim skupinam uporabnikov. Za vsak konkreten program se določi: vsebina, cilj, komu je namenjen, kaj opravičuje tak program, katera so merila za vključevanje v program, koliko uporabnikov se vključuje v program, kako se bo program izvajal, kdo so strokovni izvajalci programa, koliko finančnih in materialnih sredstev je potrebnih za izvedbo programa, iz katerih virov se zagotavljajo sredstva in kako se bo ocenjevalo učinke izvedenega programa.

Iz povedanega lahko ugotovimo, da je pravica vključevanja v večino posebnih socialnih programov, ki se izvajajo v društvih vojnih invalidov, pogojena z dejanskimi potrebami vojnih invalidov, ki se z načrtovanimi storitvami želi pomagati, da se

ti programi praviloma financirajo z javnimi sredstvi, da so ta sredstva običajno nižja od potreb, da za vključevanje v programe veljajo merila, ki jih deloma določajo upravljavci javnih sredstev, deloma pa društva – izvajalci programov.

Pri načrtovanju posebnih socialnih programov in pri odločanju komu (ciljna skupina) so namenjene storitve je potrebno izhajati iz znanega dejstva, da **društva vojnih invalidov posebnih socialnih programov ne izvajajo namesto države in njihovih ustanov pač pa kot dopolnilno skrb za vojne invalide** in iz drugega, tudi znanega dejstva, da **imajo posebni socialni programi za vojne invalide značilnost socialno – humanitarnih programov, niso pa in tudi ne morejo biti nadomestek za programe socialnega varstva, ki jih na podlagi Ustave in Zakona izvajajo državni organi in pooblašene ustanove**, lahko pa v določenih primerih in občasno blažijo akutne stiske posameznikov.

Velikokrat v razpravah slišimo očitek, da je za posamezne socialne programe (tudi za stroške delovanja društev) premalo denarja, da se pri sofinanciranju programov zapostavljajo člani društev, ki niso invalidi, da se še posebej zapostavljajo družinski člani padlih v vojnah in družinski člani umrlih vojnih invalidov, ki uživajo varstvo po Zakonu o vojnih invalidih, da upravljalci javnih sredstev in ZDVIS (ki je samo posrednik pri pretoku denarja med nekaterimi upravljalci javnih sredstev in društvi vojnih invalidov) vsiljujejo preveč administriranja (izdelava programov, poročanje o porabi denarja, verodostojni dokumenti o porabi denarja, ocenjevanje kakšen je učinek porabljenega denarja) in postavljajo nemogoče ali pa težko izvedljive zahteve prejemnikom in

neposrednim porabnikom javnih sredstev, kar društva v tem primeru dejansko so.

Na tem mestu se ne bom spuščal v objektivnost ali subjektivnost takih in drugačnih očitkov. Vsakdo na to gleda s svojega zornega kota. Menim pa, da je pri ocenjevanju tega problema potrebno izhajati iz realnih danosti. Namreč ZDVIS in društvom vojnih invalidov finančna sredstva iz javnih virov niso vnaprej zagotovljena. Za pridobitev takih sredstev je potrebno najprej izdelati kvalitetne programe in jih predložiti upravljalcem, ki so pogoje za sofinanciranje razpisali. Po izvedenem programu, če je sofinanciran, pa je potrebno poročati o porabi denarja.

Menim, da očitek o zapostavljanju neinvalidov, ki so včlanjeni v društva vojnih invalidov, ni objektiv-en. Fundacija FIHO sofinancira posebne socialne programe za invalide. Enako ravnaajo tudi drugi upravljalci javnih sredstev, razen redkih izjem. Povsem drugače je z lastnimi sredstvi društev, ki sama, na podlagi svojih meril, odločajo za kaj bodo porabila lastne prihodke. Seveda tudi v tem primeru ne gre brez načrtovanja in brez polaganja računa članstvu društva. Z domiselnim načrtovanjem dejavnosti se da z lastnimi sredstvi, čeprav so praviloma zelo skromna, mnogo koristnega narediti tudi za člane neinvalidov.

Organi Zveze in društva vojnih invalidov so za posebne socialne programe v letu 2006 porabili okoli 74 milijonov slovenskih tolarjev. To je veliko denarja. Kako in zakaj je porabljen, in kakšen učinek je dosežen, bomo podrobno ocenili do naslednje številke Naših vezi.

Ivan Pivk

NOVO USKLAJEVANJE ODMERNE OSNOVE INVALIDNIN IN DRUGIH DENARNIH PREJEMKOV PO ZAKONU O VOJNIH INVALIDIH

ODMERNNA OSNOVA PO ZAKONU O VOJNIH INVALIDIH SE OD 1. 1. 2007 NE BO VEČ USKLAJEVALA GLEDE NA USKLAJEVANJE POKOJNIN, TEMVEČ GLEDE NA RAST ŽIVLJENSKIH POTREBŠČIN

Državni zbor Republike Slovenije je 26. oktobra 2006 sprejel *Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom* v Republiki Sloveniji (Ur.l. RS, št. 114/06), ki določa enoten način usklajevanja vseh transferjev iz državnega proračuna in proračunov občin.

Zakon o vojnih invalidih je določal, da se odmerna osnova in mesečni denarni prejemki usklajujejo tako kot se usklajujejo pokojnine po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Z uveljavitvijo Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji je s 1. januarjem 2007 prenehal veljati način usklajevanja invalidnin in drugih prejemkov po Zakonu o vojnih invalidih.

Uveden je nov način usklajevanja invalidnin in drugih prejemkov po Zakonu o vojnih invalidih, ki se sedaj opravi na podlagi podatkov o rasti življenjskih potrebščin.

Vladimir Pegan

DOPOLNILNO ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE UPRAVIČENCEV PO »VOJNIH« ZAKONIH

Po Zakonu o vojnih invalidih imajo vojni invalidi brezplačno dopolnilno zdravstveno zavarovanje, ki ga plačuje ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve iz državnega proračuna. Za plačilo dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja vojnih invalidov ima ministrstvo sklenjeno pogodbo z Zavarovalnico Adriatic Slovenica in Zavarovalnico Triglav.

Celotno kritje dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja za vojne invalide se krije iz državnega proračuna. Država dopolnilno zavarovanje ureja po

službeni dolžnosti, zato vojnim invalidom v zvezi s tem ni potrebno ukreniti ničesar.

Upravičencem do dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja po vojnih zakonih je torej dopolnilno zdravstveno zavarovanje od 1. marca 2007 nemoteno zagotovljeno na enak način. Vse kar morate storiti je, da svoje zdravstvene kartice ponovno potrdite na »avtomatih« za potrjevanje zdravstvenih izkaznic – »zdravkomatih«.

Vladimir Pegan

NAPOVED AKTIVNOSTI DRUŠTEV (april – junij)

MDCIV MARIBOR

- vsako sredo vrtno kegljanje (trening ob lepem vremenu)
- člani društva se bodo udeležili vseh tekmovanj, ki bodo predvidena
- udeležili se bomo vsakoletnega pohoda v Ljubljani
- za člane bomo organizirali kopanja v termah Ptuj ali kopališču Fontana
- druženje šahistov

predsednik: Franc Donko

MDCIV Celje

april-maj

- tekmovanje članov v vrtnem kegljanju in šahu
- obiski članov na domovih
- skupščina članstva
- izlet članstva
- organiziranje enega od športnih tekmovanj vseh društev CIV v Sloveniji.

predsednik: Adolf Videnšek

DCIVS LJUBLJANA

april-junij

- redni obiski starejših in bolnih članov doma v domovih in bolnišnicah
- dnevni center: praznovanje rojstnih dni – enkrat mesečno, delavnice -treningi spomina, kaj lahko sami naredimo za svojo varnost, kuhanje z zdravimi živili
- skupine za samopomoč »Svetla obzorja« - tedenska srečanja, prevozi v naravo, praznovanje dneva naše mladosti (25. maj)
- kopanje v klimatskem kopališču Snovik - enkrat tedensko
- skupinski ogledi gledaliških predstav – enkrat mesečno;

- redna športna vadba: kegljanje, streljanje, balinanje, vrtno kegljanje in pikado

- enodnevni izlet z ogledi lepote Slovenije v aprilu in juniju

predsednik: Zdravko Zore

DCIV GORENJSKE

- izvedba predavanja za člane v sklopu Posebnega socialnega programa Pomoč invalidom pri usposabljanju za čimbolj neodvisno življenje
- testiranje krvnega sladkorja, tlaka in holesterola s strani območne organizacije RK – v sklopu Posebnega socialnega programa Preventivna skrb za ohranjanje zdravja invalidov
- strokovna ekskurzija, verjetno tokrat v Savinjski knec proti Laškem, program se še pripravlja in pa ekskurzija – obisk Orlovega gnezda
- Skupščina društva
- Udeleževanje vseh športnih prireditev v društvu oz. meddruštvenih prireditev

predsednik: Alojz Krajnc

MDCIV NOVO MESTO

- V aprilu bomo v naših poslovnih prostorih odprli klubski prostor opremljen z računalnikom z dostopom do interneta, TV sprejemnikom, šahom in pikadom
- sklicali bomo občni zbor
- sodelovali bomo v vseh športnih aktivnostih, ki jih organizira naša zveza, junija pa bomo organizirali tekmovanje CIV v vrtnem kegljanju
- spomladi bomo organizirali strokovno voden ogled taborišč na Rabu in Golem otoku
- za člane bomo organizirali več predavanj, ki jih priporoča zveza

predsednik: Jože Zupanc

DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV LJUBLJANA

Društvo vojnih invalidov Ljubljana, ki domuje v neposredni bližini Kliničnega centra na Malenškovi 1 v Ljubljani, je začetnik današnje organizacijske sheme društev vojnih invalidov Slovenije. Prav tukaj so se rodile prve ideje o tem, kakšna naj bo organizacija področnih sekcij. Z delom so začeli pred več kot desetletjem, brez lastnih prostorov in brez finančnih sredstev. Z denacionalizacijo se je začel postopek vrnitve objekta na Malenškovi 1, ki ga je kupila takratna organizacija vojaških invalidov. Po zasilni ureditvi prostorov so se lotili svoje osnovne naloge, skrbi za člane. Prve programe so sestavili po občutku, z mislijo na to, kaj invalidi najbolj potrebujejo. Danes verjamejo, da so zadeli v črno, saj se ti programi izvajajo še danes in so jih prevzela tudi druga društva vojnih invalidov v Sloveniji. Društvo vojnih invalidov Ljubljana ima 927 članov, ki so vojni invalidi in 150 drugih članov. Pokriva ozemlje bivših ljubljanskih občin in občini Litija ter Kočevje. Območje, ki na jugu sega vse do hrvaške meje, je zaradi velikosti nemogoče obvladovati iz enega centra, zato so ga razdelili na 12 območnih sekcij, ki imajo svoje vodstvene organe. Društvu že leta predseduje nekdanji partizanski kurir in vojni invalid Tone Orožim. Da delajo dobro dokazujejo pohvale in zadovoljstvo članov ter priznanja okolja, v katerem so aktivni. Mesto Ljubljana je društvu ob 10. obletnici obstoja podelilo zmajčka, predsednik društva Tone Orožim pa je prejel plaketo mesta Ljubljana. Njihovo vodilo je skrb za člane in izboljšanje kakovosti njihovih življenj in temu poslanstvu sledijo.

DVILJ je 5. marca organiziralo redni letni občni zbor, ki je bil letos zaradi nuje uskladitve statuta z Zakonom o društvih sklican nekoliko prej, sicer ga tradicionalno sklicujejo na obletnico ustanovitve društva, dva meseca kasneje.

Naloge, ki so jih sprejeli za leto 2006, so bile po besedah predsednika Orožima zahtevne, vendar uresničene. Temeljne naloge so bile uresničitev programov za ohranjanje zdravja, zagotovitev laične pomoči na domu obolelim in težkim invalidom, rekreativna in športna dejavnost za ohranitev psihofizične kondicije in ohranjanje zdravja, pomoč pri rehabilitaciji in usposabljanju za življenje, ohranjanje tovariških vezi med vojaškimi invalidi, redno informiranje o dejavnostih društva, pomoč v socialnih stiskah in ohranjanje tradicij NOB. »Vsi programi se izvajajo z namenom, da bi vojaškim invalidom omogočili neodvisno življenje in aktivno udejstvovanje v vsakdanu« je povedal Orožim. Poudaril je, da so programi naravnani v socialno zdravstveno smer, kar je nujno, saj je povprečna starost članov zelo visoka. Zato je med najpomembnejšimi skrb za

ohranjevanje zdravja, ki se izvaja preko vseh programov in dejavnosti, pa naj gre za pomoč v stiski, sofinanciranje zdraviliškega zdravljenja, rekreacijo ali druženje. »Osamljenost in finančna stiska sta tudi faktorja, ki vplivata na slabšanje počutja in s tem zdravja posameznika.« pravi Orožim, ki meni, da je najpomembneje najti pravo razmerje med delom in počitkom, se zdravo prehranjevati, imeti pristen stik z naravo, ohranяти ravnovesje med telesnim in duševnim naporom, negovati pristne človeške odnose z bližnjimi in se znati sprostiti ter uživati življenjske radosti. Pri tem je treba upoštevati, da se starosti in invalidnosti pogosto pridruži še bolezen in morda psihične težave, ki lahko vodijo do trenutka, ko posameznik ne najde prave rešitve. V teh primerih, in ko odpovejo državne inštitucije in svojci, se društvo trudi nuditi pomoč in rešitev.

NAJPOMEMBNEJŠI POSEBNI SOCIALNI PROGRAMI DVILJ

Posebni socialni program ohranjanja zdravja in psihofizične kondicije v naravnih in klimatskih zdraviliščih

Znano je, da imajo invalidi kljub zakonski pravici do obiska zdravilišča vse redkeje možnost, da jim zdravniška komisija to pravico tudi odobri. Zato je bistveni del programa pomoč pri plačilu stroškov za zdravljenje v zdraviliščih. Društvo je lani 48 članom popolnoma ali delno sofinanciralo bivanje v zdraviliščih po Sloveniji. O višini pomoči odloča socialno - zdravstvena komisija, ki prouči vloge članov ali pobude prostovoljcev in drugih, ki situacijo pomoči potrebnega poznajo. Vendar pa je po besedah predsednika socialno-zdravstvene komisije Tasiča ta številka varljiva, saj je šlo v glavnem za pomoč pri plačilu bivanja, medtem ko je terapije in druge zdravstvene in zdraviliške usluge koristilo le 8.3 odstotkov članov. Razlog so preveliki stroški, ki jih večina članov ne more plačati, zato se pogosto odločijo le za 10 dnevno bivanje in kopanje v kapacitetah zdravilišča, saj je cena terapij pogosto previsoka. »Vemo pa, kako redke so napotitve na zdravljenje preko zdravniške komisije. Če ne bi sofinancirali bivanja, bi se zdraviliških uslug posluževalo še manj vojaških invalidov.« pravi Orožim.

Posebni socialni program laična pomoč na domu

Ta program je v celoti odvisen od aktivnosti prostovoljcev, članov IO in članov socialno-zdravstvene komisije. Gre za dejanski stik s člani, ki jih prostovoljci obiščejo, se z njimi pogovarjajo o težavah in tako poskušajo zaznati potrebe po pomoči, o čemer potem odloča socialno zdravstve-

naše vezi kaj dela vaše društvo

na komisija. Predsednik komisije Tasić pravi, da ni preveč zadovoljen z rezultati programa, saj so aktivnosti sekcij, ki so zadolžene za spremljanje potreb svojih članov, različne. Medtem ko nekatere redno obiskujejo svoje člane in poročajo o njihovih stiskah in potrebah, bi lahko nekatere naredile več. Tasić je prepričan, da je članov, ki potrebujejo pomoč veliko več, kot pa je vlog, ki jih obravnava njegova komisija, in da so obiski ob novem letu ali jubileju premalo. *»Člane bi morali spremljati vse leto, ne le ob praznikih. Društvo je razdeljeno na sekcije tudi zaradi tega, da bi spremljalo članstvo, ki živi na njihovem področju. Imamo pet sekcij, ki svojih članov sploh ne obiskujejo.«* pravi Tasić. Rešitev vidi v tem, da se te sekcije pridružijo tistim, ki so bolj aktivne, angažirati bi bilo treba mlajše, mirnodobne invalide in sprejeti nove, mlajše člane. Predsednik društva Orožim pravi, da je anketa pokazala, da več kot četrtina članov potrebuje vsaj eno obliko pomoči na dan in boljše dostopnost do zdravstvenih storitev. Želijo si več pomoči patronažne službe in več stikov s prostovoljci za druženje. Ugotavlja, da se skupaj z društvom starajo tudi prostovoljci, zato je kakovostna realizacija tega programa vsakodnevno vprašanje. Kljub vsemu zmorejo redno, večkrat na leto obiskati zdravstveno onemogle člane, kar je sicer slaba polovica članstva. Orožim predlaga, da se društvo poveže z Gerontološkim društvom, Filantropijo in Društvom upokojencev, ki imajo organizirano mrežo prostovoljcev. Sicer so lani obiskali 378 članov, kar je 41 odstotkov vseh, letos pa želijo to številko povečati za še 25 odstotkov.

Posebni socialni program Skrb za zdravje in psihofizično kondicijo

Vodilo izvajanja programa je telesna aktivnost. Vaje in telovadba ne smejo povzročati bolečin in prekomerne utrujenosti, zato mora biti vadba enostavna in varna. Nujno je najti ravnovesje med željami in sposobnostmi udeležencev in vedno začeti z ogrevanjem. Čeprav člani sodelujejo na športnih tekmovanjih invalidov, pa vodilo programa ni in ne sme biti tekmovanje, ampak zdrava telesna aktivnost, ki vodi k izboljšanju počutja in zdravja. Člani društva imajo možnost udeležbe teden-skih sprehodov po mestu, ki so združeni s spoznavanjem zgodovinskih in arhitekturnih znamenitosti Ljubljane, lahko balinajo, kegljajo, hodijo v fitnes, pod nadzorom telovadijo v telovadnici, igrajo pikado, streljajo z zračno puško... *»Po eni strani se člani teh aktivnosti radi udeležujejo, po drugi strani pa opažamo, da mnogi rekreativno dejavnost opuščajo. Zato se trudimo člane ozaveštevati o pomembnosti gibanja in dejstvu, da se lahko rekreira*

prav vsak, pač v skladu s svojimi zmožnostmi, za kar vedno tudi poskrbimo.« pravi Orožim.

Omenjeni posebni socialni programi so najpomembnejša dejavnost društva, ki izvaja tudi program integracije v kulturno in družabno življenje, informativno dejavnost, izobraževanje, klubske dejavnosti... Društvo vsako leto kupi nekaj abonmajskih vstopnic za gledališke in druge prireditve, pri čemer povpraševanje žal presega finančne zmožnosti, saj so klici za vstopnice na društvo pogosti. Na leto organizirajo pet do šest izletov, ki imajo poleg družabnega tudi izobraževalno vrednost. Poleg rekreiranja v športnih objektih se lahko člani družijo v klubskih prostorih, kjer se srečujejo tudi članice krožka ročnih del Vrtnica. Članom je na voljo tudi knjižnica in večja dvorana, ki je namenjena družabnim dogodkom, srečanjem, proslavam in občnim zborom.

Ljubljansko društvo je po številu članov največje društvo vojnih invalidov v Sloveniji. Poleg posebnih socialnih programov skrbijo za dobro gospodarjenje z imetjem društva, kar pomeni redno vzdrževanje in investiranje v športne in druge objekte, ki so v lasti društva. Redno spremljajo zakonodajo s področja invalidskega varstva in o tem obveščajo člane. Izdajajo glasilo Stik, ki ga člani prejemaajo brezplačno. Z glasilom člane obveščajo o aktivnostih društva, programih, zakonskih novostih, negujejo tradicijo NOB, objavljajo prispevke članov in zgodbe o njihovih medvojnih doživetjih. Če je treba, člane obveščajo tudi z redno pošto. Predsednik in tajnica sta članom na voljo vsak dan od 8. do 15. ure. Strogo omejenih uradnih ur v tem društvu ne poznajo. Dosegljivi so na telefon: 01 544 37 30.

Aleksandra K-Kovač

Predsednik DVILJ Tone Orožim v svoji pisarni.

foto: A.K-Kovač

DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN PRIMORSKE

Začetek organiziranja civilnih invalidov vojn na Primorskem sega v leto 1953, ko se jih je 26 podpisalo na listino za ustanovitev neformalnega zastopstva. Potem se je večkrat preimenovalo in širilo področje svojega delovanja. Današnje društvo tako pokriva ozemlje vseh 23 primorskih občin. Od začetkov delovanja pa vse do danes je med pomembnimi nalogami društva organiziran pristop k reševanju specifičnih razmer za civilne invalide vojn na Primorskem, kajti 2/3 jih je civilni invalid postalo v času italijanskega obvladovanja tega prostora in so bili zato formalno italijanski državljani. Po osvoboditvi je izplačevanje invalidnin postalo obveza Jugoslavije, česar pa le-ta ni upoštevala. Ta problem se vleče vse do današnjih dni in društvo nadaljuje aktivnosti za uveljavitev ti. neizplačanih invalidnin.

Od letos društvo deluje v lastnih prostorih in ima 358 članov. Za uspešno delo je društvo prejelo zlati znak ZDCIVS, za dolgoletno in aktivno delovanje med primorskimi civilnimi invalidi vojn pri uveljavljanju njihovih pravic, aktivnem vključevanju invalidov v socialno okolje ter aktivno delovanje v okviru ZDCIVS. Društvo vodi predsednik Ciril Habe, ob pomoči tajnice Anice Srebrnič, administrativne sodelavke, članov odborov in komisij.

POSEBNI SOCIALNI PROGRAMI DCIV PRIMORSKE

Socialne pomoči

Društvo upošteva Pravilnik o nudenju socialnih pomoči. V letu 2006 je socialno - zdravstvena komisija socialno pomoč dodelila šestim članom, s sredstvi, ki nam jih je dodelila ZDCIVS pa smo pomagali še trem članom. Težava, ki pesti večino humanitarnih društev je omejenost pri dajanju pomoči. To pomeni, da posamezniku praviloma ne smemo dati denarja, ampak mu lahko pomoč nudimo v obliki npr. hrane, obleke, plačila ogrevanja... Menimo, da je tovrstno pravilo neživiljenjsko, saj izkušnje kažejo, da invalid potrebuje pomoč v obliki sredstev, ki si jih sam razporedi glede na sprotno, dnevno potrebo in ne npr. samo za ozimnico. Menimo, da bi bilo potrebno spregovoriti o rešitvi te težave in prvo socialno pomoč narediti bolj življenjsko in človeku prijazno. To naj bi socialna pomoč tudi bila. Društvo pokriva celotno Primorsko, zato je naše članstvo razdrobljeno. V tem smislu se ugotavljanje potreb članov izvaja neposredno pri obiskih na domu, čemur posvetimo največ časa. Prostovoljci, člani komisij in delovnih teles vse leto obiskujejo člane in tako zbirajo informacije o njihovem zdravstvenem, socialnem,

psihičnem in materialnem stanju. O obliki pomoči nato odloča socialno - zdravstvena komisija. Imamo tudi obrazec za vlogo za pomoč, ki jo članu ob obisku pomagamo pravilno izpolniti. Obiske izkoristimo tudi za informiranje o delu društva, možnostih sodelovanja v športnih in drugih aktivnostih ipd. Na leto obiščemo okrog 130 članov.

Koriščenje klimatsko-počitniških kapacitet

V letu 2006 je v teh kapacitetah bivalo 44 članov in 101 spremljevalec, ki jih mnogi člani zaradi invalidnosti nujno potrebujejo.

Prevozi

Društvo organizira prevoze za tiste člane, ki sami ne vozijo več, nimajo svojcev, ki bi jim lahko pomagali na ta način, so preslabotni za uporabo javnih prevoznih sredstev ali pa so javne prometne povezave v njihovih krajih nezadostne. Prevoz organiziramo predvsem zaradi obiskov zdravstvenih in specialističnih ustanov ali drugih nujnih opravkov (upravna enota, občina). Prevoze je koristilo okrog 40 članov.

Športno-rekreacijske aktivnosti

Lani je v tem programu sodelovalo 75 članov. Udeležili so se 17 tekmovanj (balinanje, kegljanje, streljanje, šah) in organiziranih pohodov po Sloveniji. Zelo dobro so se odrezali v balinanju, šahu in streljanju. Čeprav se strinjamo, da je pomen gibanja v starosti velik in pomembnejši od tekmovalnega dela športa, pa društvo nima organizirane rekreacije v telovadnicah. Težava je ponovno v veliki razdrobljenosti bivanja naših članov, saj društvo pokriva celotno Primorsko. Vzrok je pomanjkanje finančnih sredstev, saj bi morali telovadnico najeti v več krajih Primorske, poleg tega pa veliko naših članov živi v oddaljenih podeželskih delih, kar pomeni, da bi bilo potrebno organizirati tudi prevoze. Seveda bi se ob izpolnitvi teh pogojev, društvo organizacije redne rekreacije v trenutku lotilo, se pa zato vedno bolj preusmerjamo na pohodništvo.

Informativni program

O možnostih sodelovanja v posebnih socialnih programih člane obveščamo pisno. Ker je zaradi razdrobljenosti skoraj nemogoče večino članov dobiti na enem mestu, (nujnost organiziranja prevozov, bivanje v oddaljenih krajih...) jih o pomembnih informacijah seznanjamo ob obiskih na domu. Pravzaprav je seznanjanje z aktualnimi zadevami s

naše vezi kaj dela vaše društvo

področja invalidskega varstva in možnostih koriščenja posebnih socialnih programov ob obisku člana ena izmed nalog socialno – zdravstvene komisije.

Kulturni program

Imamo štiri člane, ki se ukvarjajo z umetnostjo (slikanje, rezbarjenje, fotografija). Društvo jim pomaga pri sodelovanju na javnih predstavitvah in organiziranju razstav. V letu 2007, ob 60. letnici vrnitve Primorske k matični domovini, načrtujemo posebno razstavo in predstavitev kreativnosti članov. V tem projektu bomo sodelovali tudi z drugimi invalidskimi organizacijami na lokalni ravni.

Sodelovanje z drugimi društvi

Društvo sodeluje in se povezuje z drugimi invalidskimi organizacijami na lokalni ravni. V zadnjih letih se pogloblja zlasti sodelovanje z Društvom vojnih invalidov Severno-Primorske regije in Medobčinskim društvom Invalidov Goriške. Začeli smo sodelovati tudi s čezmejnimi humanitarnimi organizacijami, predvsem pa Nacionalno zvezo civilnih žrtev vojne iz Gorice v Italiji. Z društvom vojnih invalidov Severne Primorske se povezujemo pri obravnavi in zavzemanju stališč do predpisov, ki so v pripravi, in zadevajo vojne invalide. Sodelujemo na športnem področju (streljanje), skupaj organiziramo udeležbo na spominskih prireditvah (Trnovo, Branik, Peternel, Nanos), ki jih povežemo z rekreativnim pohodništvom. Z drugimi društvi sodelujemo pri oblikovanju neformalne koordinacije na Goriškem, ki ima namen oblikovanja skupnih interesov invalidov in skupni nastop pred lokalno skupnostjo.

Po letih podnajemništva so se primorski CIV preselili v lastne prostore.
foto: Ciril Habe

Srečanja

Vsako leto organiziramo društveno in meddruštveno srečanje članov, ki ga izkoristimo za seznanjanje in obravnavo aktualnih zadev, ki zadevajo invalide (predpisi, ukrepi). Vsakič organiziramo okroglo mizo, saj imajo tako člani možnost, da se oglasijo in povedo svoje mnenje, predloge ali pa vodstvo seznanijo s svojo situacijo. Drugi del srečanja je bolj neformalen, namenjen pogovoru, plesu in veselju. Lani smo organizirali srečanje v Goriških Brdih. Tema okrogle mize je bila: «Aktualna dogajanja pomembna za invalide». Razpravljali smo o sledečem: Zakon o usklajevanju socialnih transferjev in njegov vpliv na prejemke invalidov, novosti Zakona o dohodnini, osnutek plana posebnih socialnih programov za leto 2007, gradivo »Sporočilo za javnost« glede poteka aktivnosti in odzivih pristojnih institucij pri razreševanju specifičnega vprašanja invalidnin primorskih civilnih invalidov vojn, ki so postali invalidi, ko so bili še italijanski državljani.

Srečanja se vsakič udeleži okrog 150 članov in so nepogrešljiv dogodek, kljub temu, da večino sredstev prispevajo člani sami. Tukaj je naš največji izziv organizacija prevoza, saj je nemogoče vse člane zbrati na avtobusni postaji v Gorici ali Kopru in nato kreniti na pot. Zaradi slabih prometnih povezav, invalidnosti in starosti jih je pogosto treba sproti »pobirati« ob poti in nato še razvoziti vsaj v bližino njihovih domov.

Načrti za prihodnost

S višanjem povprečne starosti se žal povečujejo tudi zdravstvene težave članov. Takšno stanje narekuje prilagajanje programov novonastalim razmeram. Med drugim dopolnjujemo Pravilnik o socialnih pomočeh, razširili bomo kriterij za dodelitev pomoči, ki nam bo omogočil sofinanciranje stroškov pri zdravstveni rehabilitaciji ob koriščenju enot za ohranjanje zdravja. Komisija za šport je pripravila program lažjih pohodov, ki jih bomo organizirali v letu 2007 in v prihodnosti. Pohode in krajše izlete bomo izvajali tako na ravni društev, kot na ravni vseh sedmih območij, v katera je zaradi lažje pokritosti Primorske organizirano društvo. S tem želimo možnost druženja in rekreiranja ponuditi tudi tistim članom društva, ki sedaj v teh dejavnostih zaradi oddaljenosti niso sodelovali. Srečanja bomo izkoristili tudi za informiranje o aktualnih zadevah.

V društvu smo dosegljivi v času uradnih ur, ki so vsako sredo od 10. do 16. ure ali po telefonu in telefaksu 05/302 53 17, 05/333 22 38. Naši novi prostori so na Sedejevi 8 v Novi gorici.

Ciril Habe

OBČNI ZBOR DVI MARIBOR

DVI Maribor je 15. marca pripravilo redni letni Občni zbor, ki se ga je udeležilo preko 100 članov društva. Prisotne je pozdravil predsednik društva Vasja Cimerman. Med gosti so bili predstavniki Mestne občine in Upravne enote Maribor, predstavniki ZZB NOB, Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Zveze združenj policijskih veteranov Sever, predstavniki vojašnice generala Maistra, predstavnik ZDVIS, predstavniki Območnega združenja slovenskih častnikov in predstavniki VI iz sosednjih društev.

V uvodu je Cimerman podprl pobudo veteranskih organizacij, da skrb za nas prevzame Ministrstvo za obrambo. Poudaril je, da smo bili vojaški invalidi kot vojaki ali vojaške osebe "delavci" države in smo invalidi postali prav v tej službi državi, zato je edino logično, da za nas poskrbi tisti resor, za katerega smo delali, in to je v tem primeru obrambno ministrstvo. Po izvolitvi delovnega predsedstva je občni zbor pričel z delom. Prisotni smo prisluhnili poročilu o realizaciji lanskega programa društva, poročilu nadzornega odbora in častnega razsodišča ter finančnemu poročilu. Poročila so bila dobro sprejeta in soglasno potrjena. Sledil je finančni načrt in program dela za letošnje leto. Ob predstavitvi programa dela je predsednik društva poudaril, da je poslanstvo DVI Maribor poskušati zagotoviti čim višjo raven zaščite vojnih invalidov in družinskih invalidskih upravičencev. Za uresničitev tega cilja si bo društvo prizadevalo za vključitev vojnih invalidov v družbo ter njihovo aktivno sodelovanje v vsakdanjem življenju, v različnih družbenih in drugih dejavnostih in zagotovitev enakih možnosti. Društvo bo člane vzpodbujalo k opiranju na lastne moči in sposobnosti. Pri tem jim bo pomagalo in jih spodbujalo k vključevanju v programe, ki jih nudijo društvo in druge inštitucije. Prav tako si bo društvo prizadevalo pridobiti lastne prostore za zagotovitev uspešnega izvajanja zadanih nalog in realizacijo svojih programov. Tudi finančni načrt in program dela sta bila pohvaljena in soglasno sprejeta. V nadaljevanju so sledile razprave in pojasnila v zvezi s spremembami statuta DVIMB. Za člana Izvršnega odbora zveze pa smo imenovali Vasja Cimermana.

Sledilo je družabno srečanje, na katerem so udeleženci ob prijetnem pogovoru obujali spomine in izmenjavali mnenja o aktualnih dogodkih v svojem življenju in v družbi.

Vasja Cimerman

PRIMORSKI VI V DOMU STAREJŠIH OBČANOV

Invalidi in aktivisti Društva vojnih invalidov Severno primorske smo ob pripravi na obisk naših obolelih in bolnih invalidov in njihovi družinskih članov ter obisk članov, starejših od 80 let, obiskali Dom upokojenih občanov v Novi Gorici, ki je za naše člane pripravil skromna darilca.

Obisk Doma smo izkoristili tudi za ogled in informacije o novih varovanih stanovanjih v Novi Gorici, ki stojijo tik ob domu upokojenih občanov. Organizacijo obiska je prevzel naš aktivni član Vid Vuga. Sprejela sta nas direktor doma Vasja Medvešček in vodja skupnih služb Bernarda Pirih. Predstavila sta dejavnost doma in nas seznanila s posebnim načinom dela v prostorih za dementno prizadete občane, kjer imajo varovanci dovolj prostora za varno in prosto gibanje po vrtu.

Novo zgrajena varovana stanovanja, ki sta jih je sofinancirala Nepremičninski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja RS in Stanovanjski sklad občine Nova Gorica, so pomembna pridobitev za občino. Stanovalci imajo možnost oskrbe (dnevno prinašanje obrokov hrane, vzdrževanje osebne higiene, gospodinjstva pomoč, čiščenje, pranje, likanje...), ki jo nudi Dom upokojenih občanov, Center za pomoč na domu pa omogoča 24 urno varstvo po telefonu ali klic v sili. Zgrajenih je 28 stanovanj, ki so eno ali dvosobna, nekaj pa je tudi garsonjer. Stanovanja so namenjena občanom starejšim od 65 let, ki jim zdravstvene in ekonomske razmere dopuščajo to možnost bivanja. Stanovanja so prilagojena slabšim gibalnim sposobnostim stanovalcev in imajo osnovno opremo, kar pomeni elemente v kuhinji in kopalnici. Pogoji za bivanje je 626 EUR (150.000 SIT) mesečnih prihodkov, stanovanje pa se najame za nedoločen čas. Najemnina je neprofitna in se giblje med 242 EUR (58.000 SIT) za garsonjero in 305 EUR (73.000 SIT) za dvosobno stanovanje, kar vključuje obratovalne stroške. Čeprav se zdi cena visoka, so vsa stanovanja zasedena. Poskrbljeno je tudi za parkiranje.

Dom starejših občanov v Novi Gorici svojim varovancem nudi dve obliki varstva. Varstvo je tako lahko celodnevno ali pa samo dnevno. Skrbijo lahko za 230 varovancev. Kot v drugih domovih so tudi tu čakalne dobe za sprejem v dom zelo dolge. Trenutno čaka na sprejem 97 moških in 357 žensk, kar pomeni dve do triletno čakanje. Številke jasno kažejo na nujno potrebo po večanju domskih kapacitet.

V dnevnem centru imajo 12 mest in čakalnih dob ni. Imajo negovalno osebje in animatorko. Dnevno varstvo je dejavnost, ki razbremenjuje družinsko oskrbo, in podaljšuje bivanje ljudi v lastnem domu. Vojni invalidi smo si te prostore in dejavnost tudi ogledali.

Po skromnem kosilu in izrečenih čestitkah predsednika DVI Severno primorske Franca Beltram smo udeleženci prevzeli skromna darila, da bi jih ob obiskih predali našim članom.

Franc Anderlič

OBČNI ZBOR DRUŠTVA VOJNIH INVALIDOV DOMŽALE

Izvršni odbor DVI Domžale je na delovnem sestanku v začetku februarja pripravil vse potrebno za občni zbor društva, ki je bil 15. februarja v mali sejni dvorani v Domžalskem domu. Udeležba je bila majhna, vzrok za to pa naj bi bila pogosta prehladna obolenja značilna za ta čas. Vabilu pa sta se odzvala tudi predsednik ZDVIS Ivan Pivk in tajnik ZDVIS Vladimir Pegan. Prisotne je pozdravil predsednik DVI Domžale Jože Brodar, ki je podal poročilo o delu društva v preteklem letu. Društvo izvaja pet posebnih socialnih programov, poročila pa so podali vodje programov. Poleg pomoči pri sofinanciranju bivanja v zdraviliščih in sodelovanju na športnih dogodkih, kjer so naši člani dosegali lepe uspehe, smo se veliko družili in ob tem kulturno in drugače izobraževali preko stikov z drugimi društvi, na naši družabnih srečanjih in izletih, pa tudi preko literature in našega časopisa.

Skrbeli smo za ohranjanje tradicij in bili med udeleženci proslav, spominskih slovesnosti, komemoracij in žal tudi pogrebih s praporom, na katerih smo se poslovili od umrlih članov. Bili smo v

Dražgošah, udeležili smo se Pohoda po poteh spominov in tovarištva in pohoda po poteh spominov NOB, obiskali smo Rašico, Debeno, Rudnik pri Radomljah, Oklo nad Ihanom, Pokljuko...

Predsednik nadzornega odbora Jože Kveder je poročal, da odbor ni ugotovil nepravilnosti v delovanju, sprejeli pa smo tudi finančni načrt in načrt dela za leto 2007, ki ostajata nespremenjena.

Predsednik ZDVIS Ivan Pivk je v svojem nagovoru članov povedal, da ni preveč zadovoljen z delom društva. Zaradi lani sprejetega Zakona o društvih bi društvo moralo spremeniti in prilagoditi statut, saj zakon prinaša novosti v zvezi z odgovornostjo invalidskih organizacij in še nekatere druge spremembe. To bomo v prihodnosti morali storiti. Sledila je razprava, na koncu pa je predsednik DVI Domžale izrekel priznanje Jožetu Novaku, ki že deset let fotografira in piše o dejavnosti društva. Sledilo je druženje in neformalni pogovori, nato pa smo si rekli nasvidenje na marčevskem izletu po Beli krajini.

Jože Novak

KAR 30 LET AKTIVNOSTI

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije je praznovala svojo 60-letnico ter ob tej priložnosti številne članice in člane nagradila s priznanji, pohvalami, zahvalami ter plaketami. Posebno plaketo ob jubileju je prejel tudi Antonije Ilić iz Murske Sobote, ki je organizaciji daroval kar 30 let svoje aktivnosti.

Antonije je na svet privekal 16. januarja 1925 v Mramorju pri Tuzli, a je ta datum pri vstopu v partizane zatajil. Ob sprejetju v Kurjakov odred, 15. februarja 1942, je dejal, da je rojen leta 1924, kajti sicer ga kot mladoletnega ne bi sprejeli med borce. Kurjakov odred je bil del znamenite 1. majeviške udarne brigade, ki je sodelovala v bojih na Sutjeski. Tam je bil Antonije v spopadih z nemško divizijo Prinz Evgen hudo ranjen, zbolel pa je tudi za tifusom. Po ozdravitvi je kot borec 3. vojvodinske brigade sodeloval pri osvoboditvi Beograda, pozneje pa še v bojih na Sremski fronti, kjer so posebej izstopali spopadi pri Batini skeli. 27. decembra 1944 je padla odločitev, da je zanj in

Antonije Ilić, član DVI Pomurja s plaketo ZDVIS foto: Filip Matko

nekatero njegovo tovariše spopadov s sovražniki dovolj, in da je treba na šolanje v vojaško akademijo na Banjici pri Beogradu, ki jo je uspešno končal. Tako je vse življenje ostal vojak.

Po prihodu v Prekmurje, kamor se je leta 1950 z ženo Danico priselil po službeni dolžnosti, se je Ilić aktivno vključil v življenje v novem okolju. Sodeloval je pri delu krajevne skupnosti, občine, sindikata, Zveze vojaških vojnih invalidov in Zveze združenj borcev NOB. Bil je član najožjega vodstva obeh organizacij v Murski Soboti, organizacijo vojaških vojnih invalidov, ki je bila takrat del ZZB NOB pa je vodil kar 30 let. Leta

1997 se je pridružil ustanoviteljem Društva vojaških vojnih invalidov Pomurja, ki danes nadaljuje poslanstvo te invalidske organizacije.

Antonije Ilić je prejel vrsto priznanj in odlikovanj (Medalja za hrabrost, Red za vojaške zasluge, Red zaslug za narod ter Red bratstva in enotnosti), ob 60 letnici ZDVI Slovenije pa so mu podelili plaketo za zasluge.

Antoniju danes čas krajšajo tudi obiski petih vnukov in osmih pravnukov.

Filip Matko

DAN ŽENA V DVILJ

Slovesnost ob dnevu žena je za Društvo vojnih invalidov Ljubljana že tradicionalni dogodek, ki ga članice vsako leto z veseljem pričakujejo. Tudi letos je bilo parkirišče društva, kljub dežju nabito polno, in to celo bolj kot v času občnega zbora, nekaj dni prej. Vabilu predsednika društva sta se odzvala poslanka Cveta Zalokar - Oražem in predsednik ZDVIS Ivan Pivk. Predsednik DVILJ Anton Orožim je v uvodnem nagovoru izpostavil nujno po enakopravnem obravnavanju žensk v družbi. Dejal je, da so članice nenadomestljiv del življenja v društvu, saj so mnoge aktivne prostovoljke v komisijah in organih društva. Poleg tega so bile enakovredne borke za svobodo in so danes pomemben del naše družbe. Gostja, poslanka Cveta Zalokar - Oražem je dejala, da so njeni spomini na praznovanje dneva žena v preteklosti negativni, saj so bili to dnevi, preveč napolnjeni z zabavami, medtem ko se je dejanski pomen praznika odrinil na rob. Šele sedaj praznik ponovno dobiva na pomenu, zato ga je dobro izkoristiti za premislek o tem, kje se ženske trenutno nahajamo, in kaj se nam vsak dan dogaja. Dejala je, da položaj žensk v politiki ni rožnat in da so poslanke mnogokrat deležne posmeha, opazk in kritike. *»Vendar se poslanke zaradi tega ne obremenjujemo, ker vemo da dobro delamo.«* je dejala Zalokarjeva. Sicer je Slovenija z 12 odstotki žensk v politiki pod povprečjem Evropske unije, kjer je odstotek 19, in celo pod svetovnim povprečjem. Tako smo daleč od Švedske, kjer je med politiki kar 40

odstotkov žensk. *»Očitno tudi pri nas ne bo šlo brez kvot, čeprav sicer nisem zagovornica tovrstnega sistema. Vendar pa se je določitev kvot v primeru postavljanja svetnikov izkazala za dobro. Imamo 22 odstotkov svetnic in menim, da ne delajo nič slabše od svojih moških kolegov.«* V nadaljevanju je Zalokarjeva opisala povprečno Slovenko, ki po raziskavah v povprečju zasluži 80 evrov manj od svojega moškega kolega, je večkrat zaposlena le za določen čas, je med večino nezaposlenih (7,2% žensk in 5% moških), dela več kot moški tako v službi kot doma... Dotaknila se je tudi starejše populacije in dejala, da so vdove stare nad 65 let najbolj rizična skupina za revščino. Starostne pokojnine so nizke, pogosto živijo same v domačih hišah, ki jih ne morejo vzdrževati ipd. Zalokarjeva je v tem smislu kritično pripomnila, da je negativni faktor, ki pripomore k slabšanju položaja starostnikov tudi nespremenjen način razmišljanja o načinu življenja. Meni, da bi morali starostniki tudi sami sprevideti, da bi bilo njihovo življenje kakovostnejše, če bi našli možnost selitve v manjše in zato finančno dostopnejše bivališče. Tako pa Slovenci radi vztrajamo v velikih praznih hišah in mnogokrat si osamljen starostnik ne more privoščiti niti kurjave. Seveda pa bi bilo ob tem potrebno rešiti tudi vprašanje neverjetno dolgih čakalnih dob za sprejem v domove upokojencev. Zalokarjeva je spregovorila tudi o težavah v zdravstvu, ki populacijo invalidov in starostnikov še posebej zanima. Dejala je, da ni realne slike o tem, kakšno je dejansko stanje v zdravstvu. Zalokarjeva je skeptična do razcepitve javnega zdravstva, saj meni,

da v tem trenutku naša država nima vzvodov in možnosti nadzora. *»Nisem proti koncesijam, a menim, da na to še nismo pripravljeni.«*

V kulturnem programu je sodeloval mešani pevski zbor Drogge Kolinske, ki je zapel nekaj partizanskih in ljudskih pesmi. Kulturni program so tudi letos popestrili učenci prvega in drugega razreda OŠ Vodmat, ki so s pesmicami poželi veliko smeha in aplavza med navzočimi. Prireditev se je zaključila s prigrizkom in klepetom.

Poslanka Cveta Zalokar - Oražem med predsednikom DVILJ Orožimom in predsednikom ZDVIS Pivkom na svečanosti ob dnevu žena.

foto: A.K-Kovač

Aleksandra K-Kovač

CIVILNI INVALIDI ZA LJUBLJANSKE STAROSTNIKE

Društvo civilnih invalidov vojn Ljubljane je 35. obletnico delovanja društva obeležilo z mnogimi spremljajočimi dogodki. Eden izmed njih je bila tudi razstava umetniške, inovativne in druge dejavnosti članov društva, spremljajoči del aktivnosti pa so bile delavnice različnih tematik, namenjene ne le invalidom, ampak vsem ljubljanskim starostnikom. Razstava in delavnice so potekale februarja v prostorih Informacijske pisarne MOL na Mačkovi 1. Udeleženci so lahko prisostvovali predavanjem o zdravi prehrani za starostnike in zdravilni moči kalčkov, organizirali so delavnice za urjenje spomina in kreativne delavnice, kjer so oblikovali izdelke iz gline in izdelovali pustne maske.

Organizator dogodka, Društvo civilnih invalidov vojn Slovenije Ljubljana je samostojna, prostovoljna, humanitarna organizacija javnega pomena, ki deluje na področju povezovanja in ohranjanja interesov svojih članov, ki so invalidi postali zaradi poškodb z zapuščenim vojnim materialom in drugih vojnih dogodkov. Večina članov spada med ostarelo skupino prebivalstva, saj je njihova povprečna starost okrog 70 let. »Z razstavo želimo obeležiti 35. obletnico delovanja društva in javnosti pokazati, da so naši člani kljub invalidnosti in starosti kreativni, inovativni, domiselni in zato pomembni del družbe.« pravi dolgoletni tajnik društva Marko Brežan. Med člani, ki so sodelovali

na razstavi sta tako dva akademska slikarja, kipar in restavrator, trije pesniki, inovator, oblikovalec lesa, oblikovalec kovine, oblikovalka gline, kantavtorica in izvajalka ljudskih pesmi, zeliščarka, čebelar in zbiratelj kulturne dediščine podeželja. »Večina naših članov se je poškodovala v otroštvu in posledice niso bile le telesne. Raziskava med člani, ki sta jo izvedli Marinka Kapelj in Martina Tanceg, je pokazala, da so mnogi trpeli zaradi omalovaževalnega odnosa okolice, ki jim je često prigovarjala, da so nezmožni za izobraževanje in da je najbolje, da se zadovoljijo s preprostimi poklici in delovnimi mesti. Posledica je bila izključenost invalidov iz številnih družbenih aktivnosti, kar je še dodatno poslabšalo že tako nizko raven samozavesti, kajti vemo, da mnenje in ravnanje družbe in okolice v veliki meri vplivata na občutke lastne vrednosti. Če ti torej nenehno govorijo, da si nesposoben, invaliden in da iz tebe ne bo nič, se to neizogibno vtisne v dožemanje lastnega jaza. Zato želimo okolici in družbi pokazati, da smo tudi mi uspešni in kreativni, in s pojavljanjem v javnosti družbo opozarjati, da smo kljub naši invalidnosti in visoki starosti vedno bili in še vedno smo njen enakovreden in ploden del.« pravi Brežan, ki je zaradi izgube roke ob eksploziji detonatorja tudi sam civilni invalid.

Aleksandra K-Kovač

Invalide je pozdravil podžupan Jani Möderndorfer. Ob njem desno podpredsednica DCIVS Ljubljana Angelca Zadnikar, v ozadju pa slike člana društva, akademskega slikarja Poldeta Oblaka.

foto: A.K-Kovač

O KNJIGI RUDIJA ROGLJA – NA OBRONKIH BELE KRAJINE

Društvo vojnih invalidov Maribor in Zveza društev borcev NOB Maribor sta 18. januarja predstavila knjigo, pred letom dni umrlega borca in vojaškega invalida Rudija Roglja, z naslovom »Na obronkih Bele krajine«. Knjiga je v samozaložbi izšla novembra 2006, avtor pa je v posvetilu napisal, da je to »darilo ožjim sorodnikom, prijateljem in nekdanjim ter sedanjim najožjim sodelavcem«.

Rogelj v knjigi obravnava tematiko medvojne doživljanja (1941-1945), s poudarkom na svoji partizanski udeležbi v narodnoosvobodilnem boju na področju njegove rodne Bele krajine.

Po vsebini in stilu je Rogljeva knjiga izpovedno – pripovednega značaja in ima dokumentarno obeležje. Avtor je v knjigi uvodoma s ponosom zapisal: *»Te spomine sem napisal pred tremi in pol desetletji kot navaden borec – partizan NOB«*. Ob tem pripominja, da so bili časi, ki jih opisuje, drugačni časi od današnjih. Bili so časi osvobodilnega boja slovenskega naroda, čas največjih preizkušenj tako za narod v celoti kot za vsakega posameznika.

Temeljna značilnost in vrednost Rogljeve knjige je predvsem v odkrivanju njegovega osebnega zavedanja, presojanja, soočanja in izbor vsebin in zapisov relevantnih temeljnih vprašanj takratnega časa: tuja nasilna vojaška okupacija dežele z genocidnim terorjem, postavitvev naroda in posameznika v dilemo »biti ali ne biti«, vprašanje smisla ali nesmisla odpora in upora okupatorjevemu nasilju, pojav kolaboracije z okupatorjem vključujoč izdajstvo, pojav zaslepljujoče, sovražne propagande, vprašanje vere in vloge cerkve in druga vprašanja, do katerih se je bilo treba opredeljevati tudi na podeželju, ki je bilo nekoliko odmaknjeno od dogodkov.

Rogljeva knjiga odkriva Rudijeve odločitve in odločitve njegovih vrstnikov, preprostih ljudi iz

njegovega življenjskega okolja, ki so si na ta in druga podobna vprašanja odgovarjali, in se ravnali na osnovi lastnega doživljanja. Rudi ugotavlja, da je bila v njegovi Beli krajini, navzlic njeni zapostavljenosti, nerazvitosti in velikemu siromaštvu, ki je vladalo v nekdanjem kraljevem sistemu, večinoma prisotna pozitivna narodna zavest, ki se je izkazovala tudi v usodnih pogojih okupacije. Prebivalstvo je izkazovalo veliko zau-

Mariborski VI so prisluhnili odlomku iz knjige Rudija Roglja.

panja v ideje osvobodilne fronte slovenskega naroda in se je dostojno odzvalo njenemu pozivu na oborožen boj proti okupatorju.

Uvodno predstavitev Rudijeve knjige je podal mag. Zvonko Cajnko, bivši borec Cankarjeve brigade, sodelovali pa so tudi drugi Rudijevi soborci. Predstavitev knjige so popestrile partizanske pesmi ob spremljavi harmonike.

Tako je predstavitev knjige *»Na obronkih Bele krajine«*, ki smo jo simbolično poimenovali *»pogovor z Rudijem«*, potekala v prijetnem tovariškem razpoloženju. Vsebina knjige je tudi v današnjih časih vredna premisleka. Zato gre Rudiju za to njegovo »darilo« nam vsem, velika in iskrena zahvala.

Zvonko Cajnko

DELO JE ŽIVLJENJE

Pričujoče pisanje je izjema, kajti kljub volji in željam, mi ne gre več »od rok«. A ko me je k temu lepo povabil predsednik društva Alojz Zupanc - Blažek, ki mi je kot eden najmlajših borcev znan še iz partizanskih dni, sem se, tudi na prigovarjanje razumevajoče soproge, vendarle zbral. Saj je vendar za naše glasilo Naše vezi in prav v njih je bilo že veliko napisanega o delu in življenju invalidskih organizacij, kar pač redno spremljam.

S staranjem so posledice vojnih ran vedno bolj boleče, čemur se pridružujejo tudi različne druge bolezni. Sem eden tistih vojaških invalidov, ki ga zadeva vse troje in vse bolj. Zato ne bom opisoval raznih organizacijskih novosti ali zadev o zakonih, ki prizadevajo invalide, ker to tematiko tudi premalo poznam. Bom pa bolj osebno, saj so moje želje po ustreznem delovanju in udeleževanju pri invalidskih aktivnostih kljub tegobam velike in vsakodnevne. Zlasti se mi toži po pisanju, kar sem počel več desetletij, čeprav sem se v mladosti moral izučiti za kovača. Sicer me tudi tega ni sram, a ko naj bi se šolal, so se mlada leta izgubila. Marsikdo mi prigovarja na bi kljub vsemu še kaj napisal, a takim moram odgovoriti s citatom znamenitega srbskega pisatelja Bore Stankoviča, ki je v romanu Nečista kri, ob poroki lepe Sofke z ostarelim možakom zapisal: »Sofko bre, duša hoče, a telo ne da!« Saj tega, kar sem napisal ni tako malo, a vendarle še premalo, čeprav je že toliko desetletij od konca osvobodilne vojne. Invalidsko - starostne tegobe so me prehitile, kajti še za dve leposlovno-zgodovinski knjigi gradiva, načrtov in idej mi je ostalo. Ti so kot kupi peska, opeke in drugega gradbenega materiala pri pripravi kake gradnje. Prikazovali naj bi ne le vojne in vojaških razmer, temveč bi kazali tudi na različna vprašanja, ki jih je prinašal razvoj. Celo naslove sem izbral, kot pričakujoči roditelj za prihajajočega otroka. Pravzaprav mi je zdaj še nekaj let hudo, kot bi žaloval za še nerojenimi otroci. Ob tem naj mimogrede pripomnim, da me moti, ko berem o našem »partizanskem gibanju«. S tem pojmom hočejo nekateri naš narodnoosvobodilno boj zožiti ali pa si ga ne znajo pravilno razlagati. Naš NOB je vendarle sestavljala osvobodilna fronta, terenske organizacije in oborožene partizanske enote! Ne zamerite vzklju.

Rekel sem, da bom bolj osebno, saj imamo o naši organizaciji ustrezen zbornik in številne koristne zapise. Zadnje čase je skrbi vse več. Pritegnil me je prispevek z naslovom Evrobarometer: *najbolj diskriminirani so Romi in Invalidi* (Delo, 25.01.2007). Gre za raziskavo, v kateri se ugotavljajo razne stopnje diskriminiranosti v državah evropske unije. Za Slovenijo je zapisano, da »diskriminacijo najbolj občutijo invalidi (81 odstotkov)...« Vendar je treba priznati, da tega v Kranju in na Gorenjskem, po mojih izkušnjah, sploh ni veliko. Zdravstveni zavodi

in njihovo osebje primerno skrbijo za naše zdravstveno stanje, kolikor je mogoče nas oskrbujejo z zdravili, sicer pa imamo možnost vključevanja v razne dejavnosti, hodimo na srečanja in izlete. Nekaj drugače pa je v zvezi z zdravljenjem v zdraviliščih, ki ga sedaj zaradi ostarelosti in nepokretnosti ne moremo (ne morem) koristiti. Pred leti, ko sem bil še pri močeh, me je zdravniška komisija zavračala kar nekaj let po vrsti, ker naj za zdravljenje ne bi bilo prave indikacije. Medtem pa na primer »v Avstriji vojnim invalidom s staranjem dvigajo stopnjo invalidnosti in jim ponudijo zdravljenje« (B. Vesel, Zbornik 2004, str. 103). To, ustrezno dviganje stopnje invalidnosti je tisto, kar zelo pogrešamo pri nas v Sloveniji.

Še bolj me je pritegnilo pisanje Zdravka Zoreta v lanskem, julijskem številku Naših vezi pod naslovom »O prostovoljstvu v društvih«. Naj, vsaj zame poglobitveni odstavek kar navedem:

»Zakaj to počnemo (namreč prostovoljno delovanje)? Vsi si želimo starost preživeti doma, med lastnimi stenami. Pomagajmo drug drugemu, da bomo lahko ostali doma, ko sami ne bomo več mogli v celoti skrbeti zase... Domov starostnikov se pač bojimo. Žal je tako.«

S tem je povedanega veliko, in res je, da nam invalidom različne vrste pomoči nudi naše društvo. Zase lahko rečem, da ob vseh različnih skrbih nekaj zadnjih let nimam preveč enakopravnega občutka, kajti poleg drugega so mi odpovedale predvsem noge. Le po nekaj korakov opiraje se na palico še zmorem. Zato imam veliko srečo, da imam po vseh nesrečah tako soprogo, ki zelo razumevajoče skrbi za moje potrebe, ki niso majhne. Ne le, da »med lastnimi stenami« vsestransko skrbi zame, vozi me na srečanja, ki se jih še lahko udeležim, predvsem pa k zdravniku in če je še kakšna druga neodložljiva nuja. Tudi v moje Dražgoše že nekaj let ne morem več. Na tem mestu moram ostro protestirati glede slabe policijske kontrole pri nadzoru parkirišč za invalide, ki jih prevečkrat zasedejo neinvalidi. No, ker mi možgani še kar dobro služijo, so moje želje po delu in ostalem daleč prevelike. Pri tem mi soproga sicer veliko pomaga. Ob tem se velikokrat spomnim na našega velikega pesnika. Kot borci za svobodo nismo bili gluhi za njegova neponovljiva opozorila:

»Ak' pa naklonijo nam smrt bogovi
manj strašna noč je v črne zemlje krili,
ko so pod svetlim soncem sužni dnovi!«

ZA KONEC PA NAJ VELJA ZADNJA KITICA ZDRAVLJICE,
PREŠERNOVE SEVEDA!

NAZADNJE ŠE PRIJAT'LI

KOZARCE ZASE DVIGNIMO,

KO SMO ZATO SE ZBRAT'LI,

KER DOBRO V SRCU MISLIMO;

DOKAJ DNI

NAJ ŽIVI,

KAR NAS DOBRIH JE LJUDI!

Ivan Jan

ZA HIP SE JE USTAVIL ČAS

Dvanajsta brigada SNOV (Slovenske narodno osvobodilne vojske), katere pripadnik sem bil po prihodu iz Štajerske in po enomesečnem vojevanju v 4. bataljonu Gubčeve brigade, se je od svoje ustanovitve 24.9.1943 večinoma zadrževala na območju med Novim mestom in Mokronogom. »Pa smo spet doma,« smo si pogosto rekli, ko smo se z daljših pohodov vračali na Trebelno, k nam naklonjenim prebivalcem in na poznan teren, kar je bilo v primeru boja zelo pomembno.

Nemška oblast in vojska jeseni 1943 še nista bili pripravljeni opustiti nadzora nad območjem, ki so ga obvladovali partizani. S tablami in napisi »Achtung! Banditengebeit!« so pogosto označevali taka nevarna območja. Prebivalci teh krajev, poleg partizanov seveda pa so bili banditi.

Na začetku zime leta 1943 je v tem delu Dolenjske občasno rahlo snežilo in pogosto je bilo megleno. Za božič se je naš tretji bataljon 12. brigade premaknil na položaje okoli Sv. Jurija in Herinje vasi nad Otočcem. Le nekaj dni kasneje (29.12.1943) smo v jutranjih urah dobili sporočilo, da se iz smeri Kronovega bliža dokaj močna sovražna enota, ki po oceni terenca šteje okoli sto mož. Podobnih obvestil smo bili sicer vajeni, zato smo računali, da bo sovražnik naše položaje zgrešil, mi pa ga bomo presenetili z napadom. Tudi to jutro je megla preprečevala dobro preglednost terena. Štab bataljona je sklical posvet starešin in odločeno je bilo, da komandanta Toneta Kamina spremljamo na ogled novih položajev, kamor bi po potrebi premaknili naše čete. Za spremstvo smo bili določeni jaz, kot komandir 1. čete, bataljonski obveščevalec Miro Kavčič, vodnik Slavko Hočevnar, dva borca in domačin, ki je poznal teren. V zgodnjih dopoldanskih urah smo krenili v smeri, od koder smo pričakovali sovražnika. Obstali smo na mali vzpetini. Desno v smeri proti Krki je teren razgiban, vendar dokaj pregleden, naravnost pred nami in levo pa je bil gozd v rahli megli. Stali smo v skupini in se tiho posvetovali, ko Tone Kamin sikne skozi zobe: »Živko, glej Švabe!!!«. Živko je namreč moje partizansko ime. Sunkovito sem dvignil brzostrelko in pritisnil. Le kratek rafal mi je uspelo izstreliti, kajti zaskelilo me je v levem komolcu in brzostrelka mi je padla na tla. Pobral sem jo in odskočil. Tedaj je komandant zaječal in padel. Nemci so se iz megle pojavljali vsega dvajset metrov od nas. Odskočili so tudi ostali pripadniki naše skupine. Med tekom sem Miru Kavčiču izročil brzostrelko, ker je zaradi zdrobljene levice nisem mogel več uporabljati. Med tekom sem se ločil od ostalih, ki so krenili bolj levo.

Imam občutek, da me je v spopadu zadel prvi strel in to, na mojo srečo, normalna krogla. Pri rekonstrukciji dogodka smo ugotovili, da me je imel strelec dobro »na muhi«. Obrat na levo me je rešil zadetka natanko v sredino hrbta. Prepričan sem, da mi je komandant

Tone Kamin s svojim opozorilom rešil življenje. Pogosto smo se v partizanih med seboj bodrili in mirili, da vsaka krogla ne zadene. Kako je mogoče, da me takrat, ko je okrog mene sikala prava toča krogel, ni zadelo, si nisem znal pojasniti.

Kasneje sem izvedel, da je moj komandant ostal zvest pravilu, da živ partizan ne sme pasti v roke sovražniku. Jaz pa sem tedaj izpolnil zahtevo drugega, manj krutega pravila, da živ partizan ne sme prepušiti sovražniku svojega orožja.

29. decembra 1943 sem bežal. Hudo ranjen sem tekel pred skupino sovražnikov, ki mi je vztrajno sledila. Teren je bil dokaj pregleden; le posamezna drevesa in grmi in le sem in tja meglena zavesa. Tečem, tečem v neznanu. Še nikoli nisem bil tukaj. Le kje je naše Trebelno? Tečem dalje. Izza meglice se pokažejo obrisi hiše, hleva. Kje sem? Ali naj se poženem v vas? Kakšni so tu ljudje? Ali me bodo skrili pred pobesnelimi sovragi tik za menoj? Ali so naši? Cela veriga vprašanj brez odgovorov. Ali me bodo izdali? Stezica, po kateri divjam, vodi v desno. Ozrem se in za hip jih ne vidim. Kot panter se odženem desno in že ležim vznok skrit za pol metra visoko skalo, preko katere se razprostirajo vejice suho oliščenega gabrovega grmička. V hipu imam v desnici pištolo pripravljeno na strel. Zadržim dih. Niso me opazili in že divjajo mimo, naravnost v vas, od koder se kmalu zasliši vpitje tujcev, jok žensk in otrok. Ni dvoma, moja odločitev je bila pravilna. Pri teroriziranju vaščanov bi lahko kdo naredil napako in me izdal. Kričanje v vasi je poglelo in rahlo sem upal, da je nevarnost minila. Tedaj pa sem iz smeri, od koder sem pritekel, zaslišal ropot in govorjenje. Le štiri metre od mene je šla skupina kakšnih dvajsetih sovražnih vojakov, ki v pogovoru zanesljivo niso uporabljali nemščine. Da smo tedaj imeli posla z 162. turkestansko divizijo, sem izvedel kasneje. Leže sem otipaval roko, odstranjeval strdke krvi in hkrati opazoval svoj Walter 7,65. Drugi strel je namenjen meni. Toda kdo bo deležen prvega strela? Zgrešiti ne smem, obakrat ne smem zgrešiti. Še dobro, da je naboj v cevi, kajti sicer bi bila zadeva brezupna. Tišina! Niti misliti ne smem glasno, kajti po stezi spet zaslišim ropot in govorjenje. Mimohod skupine, po številu podobne prejšnji. Tesneje stisnem pištolo in gledam v nebo. Če pade prvi strel potem pade takoj tudi drugi, sem trdno odločen. Poslušam in ves napet čakam. Glas korakov in pogovora pa se oddaljuje v smeri vasi.

Izgubil sem občutek za čas. Ure nisem imel. Postal sem utrujen in žejen. Žejem! Če se ne motim, sem za hip celo zadremal. Kar umiril sem se. Vpitja iz vasi ni bilo več slišati. Najbrž so minile ure, preden sem spet zaslišal glas pogovora, ki je tokrat prihajal iz nasprotni smeri, iz Herinje vasi. S težavo sem se dvignil in pogledal čez rob. Ali me oko vara? Možaka, eden s krampom, drugi z lopato gresta nad mene. To bo pogreb. Ali pa ne? Walter je čvrsto v desnici. Po kolovozu gresta malo pod menoj in se glasno pogovarjata. Po smeri hoje in kretnjah skušam razbrati

naše vezi naše zgodbe

njun namen. Že ločim poteze obrazov in presojam; pogrebca morda le nista namenjena meni. Kratko zažvižgam. Trzneta in oprezata. Ne vidita me. Smeleje dvignem roko in spet zažvižgam. Opazila sta me in se mi počasi bližata. Na vprašanje, kam sta namenjena tako oborožena, sta mi razložila, da so enemu partizani ubili konja, in ga gresta pokopat. Razložil sem jima, da je bila to nemška krogla namenjena meni, medtem ko sem tekkel proti hlevu. Opazil sem, da sta prvi hip napačno presodila mojo pripadnost. Na površniku namreč nisem imel partizanskih oznak, kapo z rdečo zvezdo pa sem med tekom izgubil. Tudi mojo prošnjo, da mi prineseta kakršnokoli tekočino za pogasitev žeje, sta zavrnila, češ da je to nevarno in pripomnila, da nad partizani nista prav posebej navdušena, ker so jima pobrali nekaj živine. Odločno sem zahteval izkop konjskega groba na dosegu mojega orožja in jima ukazal, da se pred mrakom ne vračata v vas. Poudaril sem, da bom njuno delo nadzoroval iz bližnje goščave. Umik iz njunega vidnega polja sem seveda takoj izkoristil za čim hitrejši umik iz tega kraja in se tako izognil še kakšnemu neprijetnemu presenečenju. Toda, kam sedaj? Trebelno je v smeri zahoda. Torej! Severno za Trško goro, mimo Hmeljnika... Na poti sem se pri samotni domačiji okrepčal s kupico vina in kosom

slastnega kruha. Skladno z rekom, da včasih tudi slepa kura zrno najde, sem ponoči izčrpan prispel v Karteljevo, kjer je bil štab 12. brigade z ambulanto. Po opravljenem pregledu in nudenju prve pomoči se je mala kolona ranjencev in spremljevalcev naslednji dan odpravila na pot čez Gorjance v Žumberak. Tam je v nekaj vaseh južno od Trdinovega vrha delovala SHVPB (Slovensko-hrvaška vojna pokretna bolnica). To je pomenilo jutranje vizite od vasi do vasi, od hiše do hiše, bolnike v slabo ogrevanih kmečkih sobah, na skupnih ležiščih po tleh razgrnjene slame. Po dva in dva z odejo spodaj in drugo zgoraj. Bela krajina in z njo gorjanski svet Žumberak sta takrat veljala za »osvobojeno ozemlje«. Zaradi bližine sovražnikovih postojank (Karlovac, Jastrebarsko in drugih) pa tega nismo smeli jemati dobesedno. Ni bilo redko, da smo ob opozorilu, da se nekje v bližini giblje sovražnik, v borbenih akcijah sodelovali tudi mi, pokretni ranjenci. Pomanjkanje zdravstvenega osebja, opreme, zdravil in hrane je že tako težek položaj še oteževalo.

Po dobrih treh mesecih sem ozdravel in postal invalid. Vrnil sem se med svoje bojne tovariše. Invalidnost mi je ostala kot trajen spomin na novoletno praznovanje 1943-1944.

Vlado Cencelj-Živko

ZMAGOVALKA BOM

Zgodi se, da se včasih prevečkrat hudujemo in jezimo nad našim življenjem. Večkrat izrečemo besede, ki so nesmiselne, češ da bi radi umrli, da ne bi več gledali luči tega sveta. Kako smešne, bedne in žalostne so te besede. A ko se sprehajaš po robu smrti, in ko se ti nesramna »Matilda« reži v obraz in maha z zoprno ostro koso, se zaveš in zresniš. Šele takrat se ozaveš.

Kljub temu, da je življenje naporno, žalostno, napeto, nesramno, hudobno in večkrat boleče kot srečno, veš, da ga je vredno živeti in se boriti zanj. Nesramna bela starka pa neusmiljeno vztraja in ti šepeta, da se bliža konec, saj je tu huda bolezen – rak.

Pred leti se je začel moj boj za življenje. Ko izveš, da imaš raka, se ti sesuje še tisto malo, kar te je držalo pokonci. Ko sem izvedela za bolezen, se mi je zdelo, da nisem prav slišala, da nisem dojela smisla besed, ki so mi jih povedali na onkološkem inštitutu. Beseda rak ti pomeni smrt, meni pa se je zdelo, da še nisem pripravljena nanjo. Še tisti kanček upanja, ki sem ga imela, ko mi je zdravnica dejala, da še ni gotovo, da sem zbolela za rakom, je čez deset dni izginil. Diagnoza je bila prava. Z grozo sem jo sprejela, saj moraš, če ti je kaj do sebe, vse sprejeti, pa naj bo lepo ali grdo, in boj se je začel. Misel, da so me imeli ljudje že od otroštva za močno, zdravo, delovno in

sposobno, me je spremljala vse do tega trenutka. Na zunaj sem bila vedno močna, ker je tako zahteval moj način življenja. Tako so me naredili drugi in tudi sama sem slepo verjela, da me nič ne more zlomiti. Kako zmotno. Tudi hrasti se zlomijo, uničijo. Deset dni pred diagnozo sem premlevala svoje bedno življenje, noč in dan, dan in noč. Ugotovitev je bila vedno ista. Razdajala sem se za vse druge, za družino, moža, otroke, vnuka in moje starše. Samo sebe nisem videla nikjer ali pa tako medlo, da se še sama nisem spoznala. Bila sem zadnja in še to vsa skrušena, potolčena, izčrpana. Kako naj se torej borim proti tej bolezni, če sem na dnu, brez moči, brez energije. Brala sem o zmagovalcu, kolesarju Armstrongu, ki je raka premagal trikrat. Lepo njemu, ko so mu pomagali vsi, vsa Amerika. A končno sem v svojem notranjem boju dojela, da moram zbrati še tisto malo energije, ki jo imam, jo postrgati in se z lastno voljo, ki je bila vedno trda kot kamen, ter svojo prirojeno trmo spremeniti v borko za lastno življenje. Takrat sem se počutila sama, a prav ponosna sem bila, da sem borka, in da se končno borim zase, saj je bilo moje zdravje najpomembnejše. Šele ko človek zdravje izgubi, ga začne ceniti.

Po osmih kemoterapijah in osemnajstih obsevanjih, se mi je bolezen ponovila, saj je bila ob izbruhu že precej razširjena. Ne bom opisovala, kako sem se počutila po kemoterapijah in obsevanjih, lahko pa rečem, da sem jih herojsko prenašala. Letos mi je rak spet zadal hud udarec, saj se je ponovil, ven-

naše vezi naše zgodbe

dar v manjšem obsegu. Spet sem premlevala in razmišljala ter ponovno sklenila, da se ne bom predala, da se je vredno spet skregati z »Matildo«, in ji reči, da nisem še pripravljena leči k njej.

Malo razočarana, a kljub temu še vedno borbeno, sem začela z zdravljenjem. Prestala sem štiri biološke kemoterapije, pred peto pa so izvidi pokazali zelo dobre rezultate. Zaradi skrbi zdravnice, da se ne bi bolezen še ponovila, sem prestala ponovne preiskave, ki so zelo naporne. Če mi bo tokrat uspelo, ne bom samo borka, bom tudi zmagovalka. Ugotovila sem, da bitka z rakom ni enostavna, in da sem v primerjavi z drugimi pacienti pravi heroj. Mnogi so me zelo občudovali in me spraševali, kje dobivam moč za prenašanje težav, ki so del bolezni. Občutek imam, da so imeli prav tisti, ki so me imeli za močno osebo, saj v bistvu to sem in bom vztrajala do konca.

Življenje je borba in borba je življenje, je vedno govoril moj oče, in prav je imel.

Čutim, da se imam sedaj močno in bolj rada, da sem bolj prijazna do sebe, da se spoštujem in cenim. Torej prva sem, potem dolgo, dolgo ni nikogar. Na koncu so oni, ki so bili prej prvi. Prepričana sem, da bom premagala to bolezen, in da se bom izkazala ne samo kot odlična borka ampak kot zmagovalka.

Spominjam se šolskega spisa moje najstarejše hčerke. Počutila se je kot palica v naši prelepi, deroči Soči, ki jo mrzla in bistra surovo zanaša iz levega brega na desni breg in nazaj. Oprijemala se je bregov in spolzkih skal, a vse zama. Končno se je oprijela močnejše korenine in se obdržala na bregu. Takrat je v sebi začutila življenje in voljo, v njej je raslo drevo in mi smo ga nadgrajevali. Tudi sama se držim močne korenine – korenine lastnega življenja.

Gracijela Baša

naše vezi šport**S HOJO BOMO KOS SPOMLADANSKI UTRUJENOSTI**

HOJA JE ODLIČNA IN VSEM DOSTOPNA PREVENTIVA PROTI POMANJKANJU GIBANJA, DEPRESIJI IN STRESU

Pohodniki so v minulih s soncem obsijanih dneh kot martinčki prilezli na prosto. Zima ljubiteljem hoje ni preveč naklonjena, čeprav za letošnjo tega ne bi mogli reči. So pa spomladanski dnevi kot nalašč zato, da se prepustimo sončnim žarkom, in se odpravimo na dolg sprehod v naravo. S hojo, naj bo počasna ali hitra, bomo lažje kos spomladanski utrujenosti, ki je posledica dolge zime.

Že profesor Drago Ulaga je o hoji zapisal: »Ko gre za športno aktivnost ljudi, se zavedamo, da ne moremo vsi igrati tenisa, da nimamo dovolj plavalnih bazenov in da je smučanje odvisno od vremenskih razmer. Prav vsi, mladi in stari pa lahko hodimo, narava nas vabi vsak dan. Vsi se lahko odločimo za živahno hojo po trikrat ali štirikrat na teden. Hodilna izurjenost pomeni hkrati dobro osnovo za druge športe, ki so povezani s hojo, na primer s popotništvom, planinstvom, lovom in golfom, pa tudi za tiste, ki imajo veselje do nabiranja gozdnih sadežev. Od hodilne izurjenosti in zmogljivosti je samo še korak do tekanja in drugih aerobnih aktivnosti.«

Strokovnjaki so ugotovili, da pri hoji deluje kar 54 mišic. To so predvsem mišice nog in medeničnega obroča, manj aktivne so mišice rok, ramenskega obroča in ramen. Mišice rok lahko krepimo med hojo tako, da nosimo v rokah lažje uteži ali da pri hoji uporabljamo palice. Za krepitev mišic trupa pa je potrebna dodatna aktivnost, ki jo opravimo po hoji na

terenu ali pa kar doma. Prav tako pomembno je, da pred hojo in po končani dejavnosti naredimo serijo razteznih vaj vseh mišičnih skupin, zlasti mišic, sklepov in vezi na nogah in medeničnem obroču. S tem ohranjamo dobro gibljivost, ki je nujna za ohranitev dobrega počutja in preprečuje, da bi se poškodovali. Zato si vzemite čas za raztezne vaje.

Preden začnete aktivno hoditi (predvsem pri hitrejši hoji), nekaj minut hodite počasi. Nato se razgibajte ter zaključite vadbo z umiritvijo v počasni hoji in sklopom razteznih vaj. Tako boste ohranili prožne mišice in gibljive sklepe, povečali dobro počutje in se izognili poškodbam.

Za hojo potrebujemo tudi ustrezno opremo. Nepogrešljivi so predvsem kakovostni športni čevlji. Čevlji nas ne smejo tiščati, oblikovani morajo biti anatomsko in izdelani iz kakovostnega materiala, ki nas ščiti pred vlago ter sočasno omogoča zračenje. Enako velja za nogavice in drugo opremo, ki jo oblečemo, ko se odpravimo na pohod. Dobrodošel pripomoček pri hoji so palice, saj z njihovo uporabo pri hoji krepimo mišice rok in ramenskega obroča ter zlasti pri hoji navzdol razbremenimo pritisk na sklepe in hrbtenico.

Hoja je gotovo eden najbolj preprostih in zanimivih načinov, da kaj storimo za izboljšanje telesne pripravljenosti, za svoje zdravje in dobro počutje.

Vlado Cimerman

naše vezi obveščamo

TERMINSKA RAZPOREDITEV ENOT ZA OHRANJEVANJE ZDRAVJA ZVEZE DRUŠTEV CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE

APRIL – JUNIJ 2007

ENOTA / TERMIN	ČATEŽ 61 P	ČATEŽ 182
01.-11.	DCIV	DCIV
April	Ljubljana	Novo mesto
11.-21.	DCIV	DCIV
April	Primorske	Ljubljana
21.-01.	DCIV	DCIV
April /Maj	Gorenjske	Celje
01.-11.	DCIV	DCIV
Maj	Ljubljana	Primorske
11.-21.	DCIV	DCIV
Maj	Maribor	Ljubljana
21.-31.	DCIV	DCIV
Maj	Primorske	Gorenjske
01.-11.	DCIV	DCIV
Junij	Ljubljana	Maribor
11.-21.	DCIV	DCIV
Junij	Novo mesto	Ljubljana
21.-01.	DCIV	DCIV
Junij/Julij	Celje	Primorske

V mesecu januarju 2007 smo v celoti obnovili enoto v **Termah Čatež** – hišica št. 61P. Enota 61 P je sedaj namenjena 4 osebam (član-invalid in trije družinski člani). Pri prijavah naj bodo člani na to pozorni.

MORAVSKE TOPLICE – PREKMURSKA VAS

MESEC/TERMIN	APRIL	MAJ	JUNIJ
01. – 11.	DCIV Primorske	DCIV Celje	DCIV Ljubljana
11. – 21.	DCIV Ljubljana	DCIV Primorske	DCIV Gorenjske
21.- 31.	DCIV Novo mesto	DCIV Maribor	DCIV Novo mesto

ENOTE ZA OHRANJEVANJE ZDRAVJA V **TERMAH OLIMJE (Atomske toplice)**, ČERVAR in NEREZINE je možno uporabljati od 01.05.2007 dalje. Za informacije pokličite na Zvezo društev civilnih invalidov vojn Slovenije tel. 01 56 53 802 ali 01 56 53 803.

OHRANJEVANJE ZDRAVJA NA SVEŽEM PLANINSKEM ZRAKU

Civilni invalidi vojn, vojni invalidi, mirnodobni vojaški invalidi, družinski člani, prijatelji, znanci, ljubitelji planinskega okolja, pohodov in sprehodov!

Vabimo vas, da se nam oglasite in si rezervirate apartma v domu »Pri mejašu« na Korenskem sedlu (okolica Kranjske Gore in Planice). Dom ima 3 apartmaje za 4 osebe in 1 apartma za 5 oseb. Najeti je možno tudi več apartmajev skupaj, za večje skupine (do 17 ljudi) pa tudi cel dom.

Pričakujemo vaš klic:

Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije

01/ 56 53 802, 56 53 803

Članom DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV

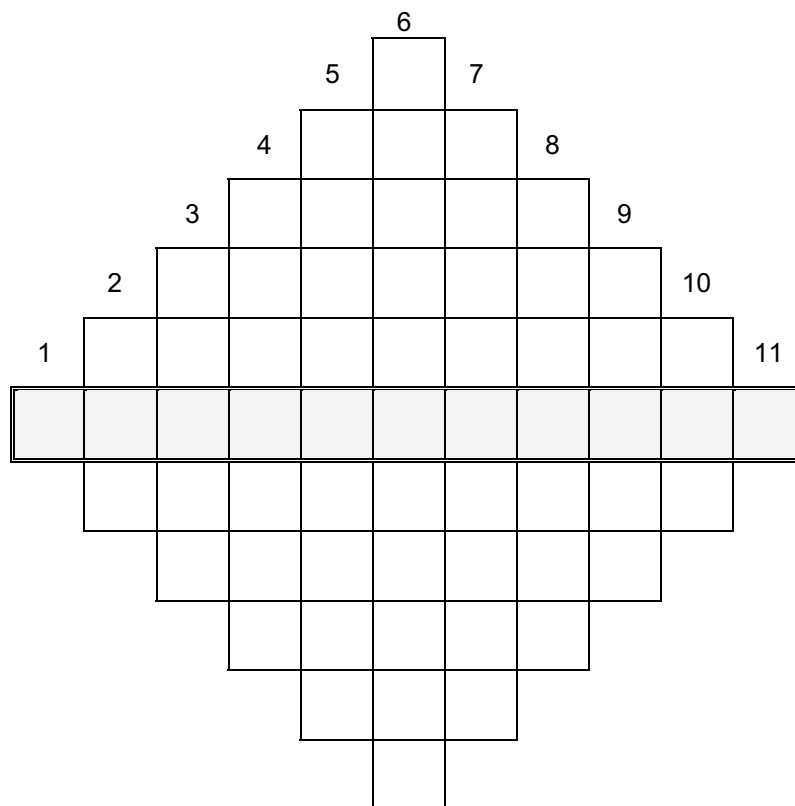
Zveza društev vojnih invalidov Slovenije organizira 8. srečanje vojnih invalidov, družinskih članov in njihovih svojcev. Srečanje bo **2. junija 2007 v Mariboru**.

6. tradicionalne športne igre ZDVIS bodo v soboto **12. maja 2007 v Mariboru**.

O natančni lokaciji in organizaciji obeh dogodkov bodo društva vojnih invalidov in člani pravočasno obveščeni.

ZDVIS

NAGRADNA KRIŽANKA

Sestavil: Jože Romšak

NAUPIČNO PO VRSTI NAVZDOL:

1. Avtomobilska oznaka za Nemčijo
2. voda v trdem stanju
3. eksplozivno telo
4. polož vrednosti
5. raztelesenje telesa
6. samovladje, samodržstvo
7. mesto v BiH, dve besedi
8. slepilo, izmislek
9. reka v Italiji (Adige)
10. vprežni drog pri kmečkem vozu
11. avtomobilska oznaka Avstrije

Križanko rešite tako, da vpisujete besede po vrsti navpično navzdol. Rešitev križanke je geslo sestavljeno iz enajstih črk brano vodoravno v sredini (poudarjeno). Rešitev napišite na dopisnico in pošljite na naslov:

Zveza vojnih invalidov Slovenije, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana.

Izžrebali bomo tri pravilne rešitve in izžrebance nagradili.

Rešitev križanke iz prejšnje številke: srečno v novo leto 2007

Izžrebali smo tri nagrajence:

1. nagrada: **Karmela HVALA**, Kal nad Kanalom 102, 5214 Kal nad Kanalom
2. nagrada: **Stanislav KOROŠEC**, Norički vrh 24, 9250 Gornja Radgona
3. nagrada: **Franc GRICAR**, Ragovska 31, 8000 Novo mesto

Nagrajencem čestitamo! Nagrade bodo prejeli po pošti.